

قوناخی دواى كشانهوهى سهدر له پهرلهمان

16-06-2022

نووسه‌ره‌كان

د. ياسين ته‌ها

كورتە : پيشهاته‌كانى به‌ردهم چوارچيوه‌ى هاوئاهه‌نگى له‌دواى كشانهوه‌ى رهوتى سهدر له په‌رله‌مانى عىراق

سەرئەنجام سەدر ھەپەشەكەي بردەسەر و تارادەپەك بەشئۆھەكەي چاوەروانەكراو لە پەرلەمان كەشایەو، ئەمەش لە یەكێك واتاكانیدا وەستانە لە دەرەوێ بارگراڤیەكانی ھەلگرتنی بەرپرسیاری قەیرانی سیاسی و حكومی كە پاش ھەشت مانگ لە مەلانی سەخت گەشتووتە بنەست. بەشێك لە ھۆكارەكانی كەشانی ھەوێكەي سەدر كەسێتی و بەشێكی تریشی دەرھاوێشتەي دیدگای خۆیتەي بۆ بەرەنگاربوونەوێ رەكابەرە شیعەكانی، بەلام ئەمە لاسەنگیەكی گەورەي لە پروسەي سیاسیدا دروستكردوو و لە پاش ئیوارەي 12-ی حوزەیرانی 2022و ئەوئەندەي چارەنووسی عێراق بووتە جیگەي پرسیار ئەوئەندە باسەكە لەسەر سەدر و لیستەكەي نییە.

لە پاش بربارەكەي سەدر، گەورەترین لیستی براوێ پەرلەمان 73 كورسی كە نوێنەرایەتی 885 ھەزار دەنگی عەقیدەي شیعە دەكەن، بربارە لە جیگەي ئەوانیشدا ئەو لیستەكەي كە پێیان دەگوترا "دۆراو" دەست بەكاربەن، ئەمەش ناھاوئەنگیەك لە شەرعیەتی پەرلەماندا دروستدەكات، بەتایبەت لەسەر ئاستە شیعییەكەي و "شیعەي سیاسی" كە رەنگە زۆرینە لەناو پەرلەماندا لە دەست بەدەن و ئەمەش لە پاش 2005 رووبنەداو و بێ پێشینەبە.

لە كەشانی ھەوێكەیدا، سەدر ھەردوو ھاوئەبەھەمانەكەي كە پارتی و سیادەي سوننەن، لە ھەنگاوەكانیان بۆ قوناخێ داھاتوو ئازاد كرد، بەلام ئەو دوولایەنە ئیستا بەگۆپەرەي "یاری ژمارەكان"ی پەرلەمان دەوروبەری 98 كورسی ماونەتەو. چوارچۆھەي ھاوئەھەنگی شیعەي كە خۆیان دەوروبەری 120 كورسین و بە عەزمی سوننە و یەكێتی و ھاوئەبەھەمانەكانی دیکەیانەو دەگەنە 178 پەرلەمانتار. زیاتر لە 50 پەرلەمانتاری سەربەخۆیان ئۆپۆزسیۆن و نوێنەرانێ پێكھاتەكانیش ھەن، كە ئەمەش بە مانای لاسەنگ بوونی تەرازووھەكەي نەك تەنیا لەرووی چەندایەتی بەلكو لەرووی چۆنییەتی شەو. چونكە ھاوئەبەھەمانی سێقۆلی خۆي بە نوێنەری "میانزەوی عێراقی" و "كرانەو بەرووی دەوروبەر" دەزانی بەرامبەر بەرەي "گرووپە چەكدارەكان" كە "چوارچۆھەي ھاوئەھەنگی" نوێنەرایەتییان دەكات و ھەموو رێگەكانیشیان دەچێتەو سەر تاران.

لە ئیستاو پرسیاریكی سەرەكی دێت و دەچێت كە ئەگەر "گرووپەكان" ببەن خاوەن خاوەنی پێكھێنانی حكومەتی نوێ و ئەگەر لە ئامادەنەبوونی سەدر و لە سەردەمی بێدەنگی مەرجەعەتی سیستانی و مالیکی بێتەو بە دەمراستی سیاسی ئەو حكومەتەیان دروستكەری، ئایا پەيوەندییە سیاسی و دیپلۆماسی و ئابووریەكانی عێراق لەگەڵ وڵاتانی عەرەبی و كەنداو و ئەوروپا و ئەمریکا چي بە سەر دێت؟

سەدر پاساوی كەسێتی و عافی و ئەخلاق و رەنگە سیاسیشی ھەبووئێت بۆ كەشانی ھەوێكەي، ھەنگاوەشی ھێندەي بە ئامانجی گەرانەوھەكەي بەھێزترە لە جاران، ئەوئەندە رازیبوون نییە بە شكست و ملدان بۆ لەمپەرەكانی "چوارچۆھەي شیعەي". سوننەكان و پارتی كە ھاوئەبەھەمانی سەدر، دەلێن "رێژ لە بربارەكەي سەدر دەگرن" كە ھێمايە بۆ ئەوێ وەك ئەو ئاكشێنەو، بەلام ھەردوولایان لەبەردەم ھاوئەبەھەمانی نویدا دەبن، ھەلبوسێ پێگەكەي لەق بوو، چونكە سەرۆكی پەرلەمان بەدەست زۆرینەي نوێی پەرلەمانە! سەبارەت بە پارتیش ھەشت مانگ تۆمەتباركردن بە پەيوەندی لەگەڵ ئیسرائیل و ھێرشێ درۆن و مووشەكباران، لێناگەرێت كە بە ئاسانی لەگەڵ بەرەي "گرووپەكان" پەيوەست ببێت، جگە لەوھەش برباری دادگای فیدرالی لەبارەي نەوتی ھەریمی كوردستانی بەسەردا ھاتوو كە ئاسۆی گەبشتن بە رێكەوتن لێتەر دەكات، ئەم پێدراوانەش ئامازەن لەوێ پركردنەوێ بۆشایی سەدر و دروستكردنی رەوش و بارودۆخی نوێ لانیکەم كات و دانوستانی زۆرتری پێویستە لەوێ كە ھەلبوسێ لە كۆنگرە رۆژنامەقانییەكەي عەمماندا كە ویستی ئاسان وێنای بكات.

لە مەودای ناوئەستیشدا ئامرازەكانی گەرانەوھەي سەدر روون كە سەرۆكاری كردنی ئۆپۆزسیۆنی جەماوهری و گەرانەوھەي بۆ گۆرەپان و خۆپێشاندان، بەتایبەت كە بەرەو مانگی تەممووز دەچین لەگەڵ ئەمەشدا بە ئەگەری زۆر سەدر بالی رادەخات بۆ ھەر بزوتنەوھەكەي دیکەي ئارزی و ھەندێك لە پاشماو پەرتەوازە بێ كەسەكانی تشرین كە ئیستا ئەوانەي بەناوی نوێنەرایەتی ئەوانەو سەرکەوتوون لە پەرلەمان لە شەرێكی سەختی كورسی و یەكتر تۆمەتباركردن، بەم پێشەش دوور نییە ھاوئەبەھەمانی گەرم و گرزی زۆر لە بەر دەرگای عێراقدا بێت كە بارگراڤیە زۆرەكەي لەسەر شانی شیعەبە كە لەسەر ھەمان تاس و ھەمامی پێشوو "حكومەتی سازان" دروست دەكەن. زۆر لەو چارەسەرە بەردەستەنەشی لە ئاسۆدان بۆ چارەسەری كەشانی ھەوێ سەدر، دەچنەو سەر دووبارەكردنەوھەي ھەلبەزاردن، بەلام ئەوھەش بزاردەپەكی ھەروا ئاسان نییە، لەبەر ئەگەری دووبارەبوونەوھەي ھەمان ئەنجامی ئیستا یاخود بەرفراوانتریوونی رووبەری بایكۆت. ئەمەش دەرگە بۆ چارەسەرەكانی دەرەوێ سندوق دەكاتەو كە گرزی چەكدارێ و خۆپێشاندانێ جەماوهری و دووبارەكردنەوھەي دۆخێكی ھاوئەبەھەمانی تشرینە كە شەرعیەتی كۆماری پاش 2003 بخاتە ژێر ھەپەشە و مەترسی و ئەوكات ئەگەرەكانی گۆرین و چارەسەری كۆپەر و بەپەلە زیاتر دەبن.